

Studiu comparativ asupra măsurilor și sancțiunilor comunitare în Europa

Ioan DURNEȘCU

Expert pe termen scurt

EUTAP 4

Chișinău, noiembrie 2017

Studiu comparativ asupra masurilor si sanctiunilor comunitare in Europa

Cuprins

Lista cu abrevieri:.....	3
Sumar executiv	4
Introducere.....	5
I. Masuri si sanctiuni comunitare in Europa – o privire de ansamblu	6
I.1. Masuri si sanctiuni comunitare ‘front door’	7
I.2 Masuri si sanctiuni comunitare ‘back door’	9
II. Analiza comparativa tematica	10
II.1. Implicarea serviciului de probatiune in faza de urmarire penala.....	10
II.2 Munca in folosul comunitatii (MFC)	12
II.3 Masuri si obligatii implementate de catre serviciile de probatiune	15
II.4. Profilul persoanelor aflate in supravegherea serviciilor de probatiune	18
III. Concluzii	19
Bibliografie	20
Anexe.....	21
Anexa 1	21
Chestionarul	21
Anexa 2	26
Activitati de munca in folosul comunitatii	26
Anexa 3	27
Lista recomandarilor.....	27

Lista cu abrevieri:

CP – consilier de probatiune

INP – Inspectoratul National de Probatie

ME – monitorizare electronica

MSC – masuri si sanctiuni comunitare

UE – Uniunea Europeana

Sumar executiv

Acest micro-studiu face parte din Proiectul finanțat de Uniunea Europeană 'Sprijin acordat sistemelor de executare, probațiune și reabilitare în Moldova' (EUTAP 4) și are ca scop identificarea unor modele sau exemple de reglementare a măsurilor și sancțiunilor comunitare ce pot fi utilizate în practica de legiferare din Republica Moldova. Studiul se bazează pe două metode principale de cercetare: documentarea și chestionarul. Documentarea s-a realizat în principalele lucrări de specialitate care tratează măsurile și sancțiunile comunitare. Chestionarul a fost transmis prin intermediul Confederației Europene de Probațiune (CEP) către toate serviciile de probațiune din Europa. Un număr de 20 de jurisdicții au răspuns pozitiv la această invitație.

Studiul se adresează cu prioritate la patru întrebări stabilite de către beneficiari, întrebări ce au fost dezvoltate în cadrul chestionarului:

- 1. Care sunt atribuțiile posibile ale serviciului de probațiune în faza de urmărire penală?*
- 2. Cum este reglementată munca în folosul comunității în țările UE?*
- 3. Care sunt măsurile și obligațiile pe care le implementează direct serviciile de probațiune în UE?*
- 4. Care este profilul populației supuse supravegherii în țările UE?*

Pornind de la aceste întrebări, raportul cuprinde trei părți principale. În prima parte, este realizată o prezentare de ansamblu a măsurilor și sancțiunilor comunitare în Europa (ex. când au apărut, cum au evoluat, care sunt cel mai frecvent utilizate etc.). În partea a doua, sunt prezentate și comentate răspunsurile la cele patru întrebări ale beneficiarilor.

Ultima parte prezintă câteva concluzii și sugestii despre cum politicile și practicile europene pot fi adaptate spațiului socio-cultural și legislativ din Republica Moldova.

*Pe scurt, recomandările din acest raport încurajează sistemul de probațiune să se dezvolte mai mult în faza de urmărire penală (să ofere alternative la arestul preventiv și să dezvolte alternativele la trimiterea în judecată). De asemenea, sunt formulate recomandări care vizează plasarea sistemului de probațiune astfel încât să tintească infractorii cu nivel mediu și mediu ridicat al riscului de recidivă. O mai mare atenție acordată victimei infracțiunilor este, de asemenea, sugerată în cuprinsul recomandărilor. Cea mai importantă recomandare din acest raport este, după opinia autorului, descarcarea sistemului de probațiune din Republica Moldova de obligații și măsuri pe care nu le poate pune în executare **in mod direct** (ex. privarea de dreptul de a conduce un vehicul etc.).*

Introducere

Acest micro-studiu face parte din Proiectul finanțat de Uniunea Europeană ‘*Sprrijin acordat sistemelor de executare, probațiune și reabilitare în Moldova*’ (EUTAP 4) și are ca scop identificarea unor modele sau exemple de reglementare a măsurilor și sancțiunilor comunitare ce pot fi utilizate în practica de legiferare din Republica Moldova. Concluziile și recomandările acestui studiu vor servi ca material de documentare pentru Grupul de Lucru privind reforma cadrului normativ pe care este așezată probațiunea¹, ca parte a sistemului de justiție penală din Republica Moldova.

Ca orice analiză comparativă, acest studiu își propune să răspundă cu prioritate întrebărilor formulate de către beneficiar:

5. Care sunt atribuțiile posibile ale serviciului de probațiune în faza de urmărire penală?
6. Cum este reglementată munca în folosul comunității în țările UE?
7. Care sunt măsurile și obligațiile pe care le implementează direct serviciile de probațiune în UE?
8. Care este profilul populației supuse supravegherii în țările UE?

Pentru a răspunde cuprinzător la aceste întrebări, a fost elaborat și transmis spre completare tuturor serviciilor de probațiune din Europa un chestionar (a se vedea Anexa 1). Un număr de 20 de jurisdicții au răspuns la chestionar: Belgia, Belgia-Valonia, Catalonia, Cehia, Danemarca, Germania, Estonia, Letonia, Lituania, Kosovo, Slovacia, Suedia, România, Jersey, Georgia, Croatia, Irlanda, Irlanda de Nord, Malta și Portugalia.

Răspunsurile din chestionar au fost suplimentate cu informații din studii anterioare, precum “Probation in Europe” (van Kalmthout și Durnescu, 2014) sau “Comparative Criminal Justice” (Nelken, 2010).

Datorită faptului că se focalizează în special pe unele teme, studiul se încadrează în categoria studiilor comparative tematiche. Fiind preocupat în special de a răspunde la întrebarea ‘ce?’ și nu ‘de ce?’, studiul este unul descriptiv și nu interpretativ.

Concluziile studiului trebuie privite cu atenție și coroborate cu alte studii similare. Principala limitare a studiului este aceea că se bazează pe informațiile și opiniile celor care au completat chestionarul. Chiar dacă în cele mai multe cazuri chestionarul a fost completat de către funcționari cu grad înalt (directori, directori adjuncți etc.), există posibilitatea destul de mică ca unele erori să se fi insinuat printre răspunsuri. Întrebările și răspunsurile au fost mediate de limba engleză. Este posibil ca și acest fapt să fi generat anumite erori de traducere, înțelegere sau echivalență conceptuală (pentru mai multe detalii despre limitele unui asemenea studiu, a se vedea Nelken 2010).

Raportul are trei părți principale. În prima parte, este oferită o privire generală asupra măsurilor și sancțiunilor comunitare în Europa. Scopul acestei părți este de a așeza în context geografic și istoric evoluțiile din acest domeniu. În partea a doua

¹ Acțiunea amplă de revizuire normativă este de asemenea o activitate finanțată de Proiectul UE

este detaliată analiza privind cele patru teme propuse. În ultima parte sunt propuse unele concluzii ce pot servi la o adaptare mai bună a recomandărilor din partea a doua.

I. Măsuri și sancțiuni comunitare în Europa – o privire de ansamblu

Originea măsurilor și sancțiunilor comunitare se pierde în negura istoriei. Se pare că o posibilă origine a acestora ar putea fi practica de *'recognizance'* (sau engl. *'binding them over'*) din dreptul anglo-saxon (Harris, 1995). *Recognizance* presupunea în SUA anilor 1870 ca infractorul să fie lăsat liber dar sub supravegherea unui tert de încredere, cu promisiunea că nu va mai comite fapte penale și se va prezenta la instanța ori de câte ori va fi chemat. Într-o primă etapă, practica de *recognizance* nu presupunea o supraveghere efectivă, ci mai degrabă o posibilitate.

Pe continentul european, practica de *recognizance* era una inacceptabilă. Statul nu putea și nu avea dreptul să renunțe la aplicarea unei pedepse în cazul producerii unei infracțiuni. Prin urmare, după mai multe experimente și congrese², în Europa s-a adoptat practica suspendărilor (fr. *sursis*). În acest caz, spre deosebire de sistemul anglo-saxon în care se renunța la sancțiune, pedeapsa cu închisoarea era aplicată, însă executarea sa era suspendată cu condiția ca infractorul să nu mai comită fapte penale un anumit interval de timp. În timp, mai ales după cel de-al doilea Război Mondial, la suspendare s-au adăugat măsuri și obligații de supraveghere. Anii '70 și '80 au însemnat introducerea unor experimente în SUA cu supravegherea intensivă. Pe la sfârșitul anilor '80, pe fondul mișcărilor pentru drepturile victimei, au apărut măsurile și obligațiile ce putea fi aplicate persoanelor condamnate pentru repararea sau compensarea prejudiciului adus victimei. De asemenea, în același timp au apărut experimentele de justiție restaurativă. Începutul anilor '90 au însemnat introducerea la scară largă a sancțiunilor comunitare cu suport tehnologic. Un rol important l-a jucat aici monitorizarea electronică (ME). La momentul introducerii sale, ME avea ca scop promovarea alternativelor la arestul preventiv. În timp, însă, echipamentul s-a diversificat și are acum cel puțin 12 utilizări în spațiul de justiție – de la obligație atașată suspendării sub supraveghere sau liberare condiționată, până la monitorizarea solicitanților de azil sau protecția victimelor violentei domestice.

În zilele noastre, măsurile și sancțiunile comunitare (MSC) se pot aplica înainte, în locul sau după executarea unei pedepse cu închisoarea. Această complexitate a fost bine surprinsă în definiția oferită de Consiliul European în Recomandarea Rec. (92)16 privind Regulile europene privind măsurile și sancțiunile comunitare:

'Măsurile și sancțiunile comunitare sunt sancțiuni sau măsuri care mențin infractorul în comunitate și implică anumite restricții asupra

² Este de remarcat aici International Penitentiary Congress din Paris, 1895 – în care s-a adoptat o rezoluție ce prevedea înființarea instituției *'sursis'*.

libertatii sale prin aplicarea unor conditii si / sau obligatii de a caror implementare raspund anumite organisme stabilite de lege.
Termenul mai desemneaza si orice sanctiune aplicata de catre o instanta sau un judecator, sau orice masura luata inainte sau in loc de o sanctiune precum si modalitati de executare a pedepsei cu inchisoarea in afara penitenciarului’.

In literatura, masurile si sanctiunile comunitare sunt clasificate in mai multe moduri. Worrall (1997), spre exemplu, le clasifica in MSC de autoreglare (ex. suspendarea, avertisment) si MSC de supraveghere (ex. suspendare sub supraveghere). Tournier (2000) le clasifica in categorii: prima categorie – care afecteaza intrarile in inchisoare, a doua categorie – care afecteaza durata inchisorii si a treia categorie – care afecteaza timpul petrecut efectiv in inchisoare.

O clasificare mai utila pare a fi cea a lui van Kalmthout si Derks (2000) care structureaza MSC dupa momentul procedural in care intervin: *front door* si *back door*³.

MSC *front door* se pot imparti in: MSC pe durata urmaririi penale si MSC pe durata procesului penal.

MSC *back door* sunt masurile si sanctiunile comunitare care scurteaza timpul petrecut in inchisoare (ex. liberare anticipata, liberare conditionata).

In cele ce urmeaza vom face o trecere in revista a principalelor MSC in Europa, asa cum rezulta acestea din studiul "Probation in Europe" (van Kalmthout si Durnescu, 2014).

I.1. Masuri si sanctiuni comunitare ‘front door’

Aceste masuri si sanctiuni sunt aplicate inainte de procesul penal sau pe durata fazei de urmarire penala. De regula, sunt aplicate de catre organele de politie (ex. avertisment) sau de catre procuror. Prin urmare, aceste MSC exista acolo unde procurorul are o putere decizionala mare si se aplica principiul oportunitatii trimiterii in judecata. Acolo unde principiul diriguitor este cel al oficialitatii, toate cazurile trebuie sa ajunga in fata unui judecator.

Cele mai cunoscute MSC ‘*front door*’ pentru faza de urmarire penala sunt:

1. Medierea – Austria, Belgia, Catalonia, Ungaria, Letonia, Norvegia, Moldova, Franta
2. Munca in folosul comunitatii – Austria, Belgia, Letonia
3. Netrimiteria in judecata cu supraveghere – Austria, Ungaria, Letonia, Norvegia, Portugalia, Scotia
4. Renuntarea la urmarirea penala - Romania
5. Retragerea conditionata a acuzatiilor – Danemarca, Germania
6. Incetarea procesului cu conditii – Estonia - pentru minori,
7. Obligarea la tratament sau la programe – Belgia
8. Obligarea la finalizarea studiilor, urmarearea unor programe de calificare – Cehia, Finlanda

Exista posibilitatea ca intre aceste institutii sa existe o suprapunere mare de natura sau consecinte juridice. Am preferat, inasa, sa mentionam aici o traducere cat mai

³ *Front door* – sunt acele masuri si sanctiuni comunitare din faza de urmarire penala.

Back door – sunt acele masuri si sanctiuni comunitare aplicabile in faza executional penala.

fidela, pentru cazul in care se doreste o investigare ulterioara a unei institutii intr-o anumita tara.

O parte dintre aceste masuri pot fi aplicate si in cazul in care judecatorul aplica o alternativa la arestul preventiv: ex. centru de zi (engl. attendance center - Anglia), control judiciar (ex. Romania), arest la domiciliu (ex. Belgia), bail support (ex. Anglia).

Pe durata procesului, instanta poate sa aplice o buna parte dintre masurile prezentate mai sus, precum si altele:

1. Amanarea executarii pedepsei (ex. Franta, Irlanda, Scotia, Romania)
2. Suspendarea pedepsei sub supraveghere sau sub probatiune (ex. Franta, Malta, Anglia, Spania, Suedia, Romania)
3. Munca in folosul comunitatii (ex. Austria, Catalonia, Danemarca, Franta)

De regula, amanarea aplicarii sau executarii pedepsei precum si suspendarea executarii pedepsei sub supraveghere sunt insotite de o serie de masuri si/sau obligatii de supraveghere impuse condamnatului:

- sa se intalneasca cu consilierul de probatiune,
- sa primeasca vizitele acestuia,
- sa comunice orice deplasare care depaseste un anumit numar de zile,
- sa puna la dispozitie informatii despre mijloacele de venit,
- sa nu se intalneasca cu anumite persoane,
- sa prezinte scuze victimei,
- sa nu frecventeze anumite locuri,
- sa nu depaseasca anumite limite ale unui spatiu,
- sa nu paraseasca domiciliul intre anumite ore,
- sa urmeze un tratament medical,
- sa urmeze un anumit program de reabilitare,
- sa urmeze cursurile scolare,
- sa urmeze un program de calificare profesionala,
- sa se supuna monitorizarii electronice,
- sa nu paraseasca tara,
- sa presteze un anumit numar de ore de munca in folosul comunitatii etc.

Cele mai multe dintre aceste masuri si/sau obligatii sunt implementare de catre serviciile de probatiune. Exceptie fac acele obligatii sau interdictii pentru care serviciile de probatiune sunt in imposibilitatea efectiva de a le supraveghea (ex. sa nu paraseasca tara).

Munca in folosul comunitatii are un caracter foarte versatil: poate fi atat pedeapsa principala, cat si obligatie asociata cu amanarea sau suspendarea pedepsei (ex. Franta). Asa cum vom arata in urmatoarea sectiune, utilizarea muncii in folosul comunitatii s-a diversificat substantial in ultimii ani.

Monitorizarea electronica (ME) se apropie destul de mult de caracterul versatil al muncii in folosul comunitatii: ea poate fi aplicata atat ca modalitate de executare a pedepsei cu inchisoarea pe termen scurt (2-3 ani), cat si ca obligatie asociata unor

masuri sau obligatii (ex. sa nu frecventeze anumite locuri sau sa nu paraseasca domiciliul intre anumite ore).

I.2 Masuri si sanctiuni comunitare 'back door'

MSC 'back door' sunt masurile care scurteaza timpul petrecut de catre detinuti in penitenciar. Chiar daca parasesc sistemul penitenciar, ei au in continuare calitatea de persoane in custodia statului.

Cele mai cunoscute masuri de acest tip sunt:

1. Liberarea anticipata
2. Liberarea conditionata
3. *Custody plus*⁴
4. Detentie limitata
5. Liberare pentru munca
6. Semi-libertate
7. Inchisoarea de weekend
8. Suspendare partiala a pedepsei cu inchisoarea etc.

Cele mai multe dintre aceste forme de executare a pedepsei cu inchisoarea se regasesc in Anglia, Irlanda si tarile nordice.

Cu ocazia liberarii anticipate sau conditionate, persoanelor condamnate li se pot aplica masuri si obligatii precum cele mentionate mai sus. Exceptie este munca in folosul comunitatii care se poate aplica la liberarea anticipata numai in Irlanda (*Community Return*).

ME joaca un rol din ce in ce mai important in sustinerea liberarii anticipate – o forma de liberare mai rapida, de regula dupa executarea a ½ din pedeapsa. Daca detinutul a executat ½ din pedeapsa si este de acord sa se supuna ME, atunci el poate fi liberat anticipat (ex. Italia). Cu aceasta ocazie, instanta poate sa aplice si alte obligatii sau masuri de supraveghere.

Dupa cum se poate observa, exista o paleta extrem de larga de optiuni ce pot fi considerate pentru o reforma a sistemului sanctionator in Republica Moldova.

Recomandarea nr. 1

Ca tendinta pozitiva in justitia penala din Europa se poate observa o atentie din ce in ce mai mare acordata victimelor si nevoilor lor. Ar fi, probabil, util de studiat in ce mod masurile reparatorii pentru victima ar putea fi extinse si la faza de judecata sau chiar executorie in Republica Moldova. Spre exemplu, victima ar putea fi informata sau consultata atunci cand se are in vedere liberarea conditionata a persoanei condamnate.

⁴ *Custody plus* este o masura prin care persoana condamnata executa o parte din pedeapsa in comunitate, urmata de o parte executata in penitenciar.

II. Analiza comparativa tematica

II.1. Implicarea serviciului de probatiune in faza de urmarire penala

Tabelul 1 Implicarea serviciilor de probatiune in faza de urmarire penala

	BE-F	BE-W	CAT	CRO	CZ	DK	EST	DE	IR	N-IR	Jersey	KO	LV	LT	MT	PT	RO	SK
Intocmirea de raport de evaluare	X	X		X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X
Supervizarea alternativelor la arestul preventiv	X	X			X		X									X		X
Supervizarea alternativelor la trimiterea in judecata	X	X		X	X		X				X	X				X		X
Mediere	X	X			X						X	X	X					X
Asistenta victimei – legal si psihologic					X													

BE-F – Belgia-Flandra, BE-W – Belgia Valonia, CAT – Catalonia, CRO – Croatia, CZ – Cehia, DK – Danemarca, EST – Estonia, DE – Germania, IR – Irlanda, N-IR – Irlanda de Nord, KO – Kosovo, LV – Latvia, LT – Lituania, MT – Malta, PT – Portugalia, RO – Romania si SK – Slovacia.

Cele mai multe servicii de probatiune dintre cele 20 incluse in acest studiu intocmesc referate de evaluare in faza de urmarire penala pentru parchete (procuratura). Scopul acestor referate este unul dublu: pe de o parte sa propuna alternative la arestul preventiv, iar pe de alta parte sa promoveze alternativele la trimiterea in judecata.

Sase dintre cele 20 de servicii de probatiune care au raspuns la chestionar pun in executare sau supravegheaza alternativele la arestul preventiv. Un rol activ se pare ca il joaca aici serviciile de probatiune care dispun de tehnologia de monitorizare electronica (Belgia-Flandra, Belgia-Valonia sau Portugalia).

Serviciile de probatiune din noua tari pun in executare alternative la trimiterea in judecata, cunoscute in lumea anglo-saxona si sub denumirea de '*diversion*'. Minorii si tinerii par a fi destinatarii privilegiati ai acestor masuri. Odata cu aplicarea unei alternative la trimiterea in judecata, procurorul poate sa aplica una sau mai multe masuri sau obligatii:

- sa se prezinte la serviciul de probatiune,
- sa primesca vizitele unui consilier de probatiune,
- sa plateasca daune sau compensatii pentru victima,
- sa plateasca in contul unei organizatii neguvernamentale,
- sa presteze munca in folosul comunitatii,
- sa urmeze un tratament medical sau de dezintoxicare,
- sa urmeze o terapie sau un program pentru comportament violent,
- sa locuiasca la o anumita adresa,

- sa anunte orice deplasare care depaseste o anumita durata,
- sa puna la dispozitie informatii cu privire la mijloacele de subzistenta,
- sa nu consume alcool sau alte substante,
- sa urmeze un program educativ,
- sa urmeze un curs de calificare,
- sa isi gaseasca de lucru,
- sa nu ocupe o anumita functie,
- sa se supuna monitorizarii electronice etc.

Recomandarea nr. 2

Este de recomandat ca si sistemul de probatiune din Republica Moldova sa dezvolte acest segment de activitate – in etapa de urmarire penala. INP din Republica Moldova ar putea sa implementeze alternativele la arestul preventiv folosindu-se de monitorizarea electronica. De asemenea, ar putea sa promoveze alternativele la trimiterea in judecata, in special la minori si tineri. O atentie deosebita ar trebui acordata victimelor infractiunilor.

Este de notat ca victima beneficiaza de o atentie deosebita in cazul aplicarii alternativelor de trimitere in judecata. In multe dintre jurisdictiile incluse in studiu o mare parte dintre masurile / obligatiile care insotesc alternativele la trimiterea in judecata se refera la repararea prejudiciului, la compensarea victimei, la oferirea de scuze publice etc.

Recomandarea nr. 3

Un exemplu util poate fi Portugalia, unde monitorizarea electronica poate fi utilizata si pentru consolidarea ordinului de restrictie, in vederea protectiei suplimentare a victimei. Prin folosirea ME, s-ar putea realiza o mai buna supraveghere a interdictiei de a contacta victima.

Medierea victima-infractor este, de asemenea, o masura importanta in sapte dintre cele 20 de jurisdictii. In aceste jurisdictii, serviciile de probatiune sunt responsabile cu implementarea acestor masuri. Acordul de mediere este, apoi, validat de catre procuror, iar faptuitorul este supravegheat / asistat pentru a-si indeplini obligatiile (ex Belgia-Flandra). Serviciul de probatiune din Jersey face un pas si mai departe si implementeaza programe de justitie restaurativa.

Consimtamentul ambilor participanti – victima si infractor – este necesar pentru a se organiza un program de mediere. Consimtamentul invinuitului cu privire la alternative este necesar in aproape toate statele, cu exceptia Slovaciei. Mai mult, in jurisdictii precum Irlanda de Nord, consimtamentul invinuitului este necesar chiar si in cazul referatului de evaluare, iar in Portugalia consimtamentul co-locatarilor este necesar in cazul aplicarii monitorizarii electronice.

II.2 Munca in folosul comunitatii (MFC)

Munca in folosul comunitatii in forma pe care o cunoastem astazi a fost introdusa in Europa in anii 70, inceputul anilor 80. Scopul sau este unul dublu: sa pedepseasca infractorul si sa il oblige pe acesta sa repare paguba sau prejudiciul adus comunitatii. Pe langa aceste scopuri principale, MFC mai poate fi considerata 'o amenda asupra timpului liber' datorita faptului ca orele de MFC se executa in perioadele in care, in mod obisnuit, persoana nu lucreaza sau nu studiaza. MFC mai poate fi considerata o masura sau sanctiune cu un puternic caracter de reabilitare deoarece, prin MFC, unii infractori isi pot descoperi sau dezvolta anumite interese sau abilitati vocationale.

Aceasta versatilitate a MFC i-a facut pe unii autori sa afirme ca MFC este o 'sanctiune cameleon' (Beyens, 2006) ce se bucura de o popularitate ridicata in randul judecatorilor si al publicului.

Tabel nr. 2 Forme de reglementare a muncii in folosul comunitatii.

	BE-F	BE-W	CAT	CRO	CZ	DK	EST	DE	IR	N-IR	Jersey	KO	LV	LT	MT	PT	RO	SK	
Ca pedeapsa principala	X	X	X							X		X	X	X					X
Ca obligatie la o masura din faza de urmarire penala (alternativa la trimiterea in judecata, mediere)	X	X					X	X				X						X	
Ca o masura/obligatie la suspendare sau amanare			X	X		X	X						X			X	X		
Ca forma de executare a inchisorii pe termen scurt			x	X	X	X	X	X	X		X	X			X	X			
Ca obligatie la liberarea anticipata (1/2)						X			X										
Ca obligatie la liberarea conditionata								X											
Ca modalitate de inlocuire a amenzi								X								X	X		

BE -F- Belgia-Flandra, BE-W – Belgia Valonia, CAT – Catalonia, CRO – Croatia, CZ – Cehia, DK – Danemarca, EST – Estonia, DE – Germania, IR – Irlanda, N-IR – Irlanda de Nord, KO – Kosovo, LV – Latvia, LT – Lituania, MT – Malta, PT – Portugalia, RO – Romania si SK – Slovacia.

Dupa cum se poate observa in tabelul de mai sus, MFC este reglementata in majoritatea statelor europene ca alternativa directa sau ca modalitate de executare a pedepsei cu inchisoarea pe termen scurt. Aceasta modalitate de reglementare are avantajul ca diminueaza riscul ca MFC sa devina alternativa la o sanctiune mai

blanda (ex. amenda sau avertismentul). Se evita astfel riscul de *net widening*⁵ (Cohen, 1979).

De remarcat este si tendinta de a folosi MFC ca obligatie la liberarea anticipata. MFC sau ME pot face ca liberarea anticipata (la ½ din pedeapsa pentru anumite categorii de infractori) sa devina atractiva atat pentru public, cat si pentru judecatori. O astfel de reglementare poate sa duca la rezultate bune in ceea ce priveste recidiva post-liberatorie (vezi *Community Return Programme* in Irlanda⁶) si pentru reducerea numarului de detinuti, prin cresterea numarului de iesiri din sistem.

Recomandarea nr. 4

Este de studiat pentru Grupul de Lucru daca s-ar putea reglementa MFC ca obligatie la alternativele la trimiterea in judecata si ca modalitate de executare a pedepsei cu inchisoarea de pana la 3 ani. In primul caz, alternativele la trimiterea in judecata ar putea fi mai credibile pentru procuror. In al doilea caz, s-ar putea reduce numarul de detinuti cu pedepse scurte in timp ce s-ar reduce riscul ca MFC sa fie o alternativa la amenda sau privarea de drepturi.

In toate jurisdicțiile supuse analizei, serviciile de probatiune sunt implicate in implementarea MFC.

In cele mai multe sisteme, serviciul de probatiune este cel care stabileste natura activitatii si locul de executare. Exceptie de la aceste regula sunt: Slovacia, Portugalia, Romania, Germania, Cehia si Belgia-Valonia. In aceste jurisdicții instanta este cea care stabileste natura muncii si locul de executare, dar numai dupa o consultare prealabila cu serviciul de probatiune. In Romania, serviciul de probatiune propune doua locuri in care MFC poate fi executat intr-un caz anume, iar instanta valideaza in consecinta. Dupa validare, serviciul de probatiune alege intre cele doua locuri.

In tari precum Romania, Letonia si Lituania autoritatile locale sau serviciile de probatiune intocmesc baze de date cu locurile disponibile din comunitate. Instanta alege, de regula, la propunerea serviciului de probatiune si in functiile de particularitatile persoanei condamnate, locul in care urmeaza sa se desfasoare activitatea.

In Belgia-Flandra, judecatorul poate sa sugereze natura activitatii, insa asistentii de justitie sunt cei care decid locul de executare a MFC.

Cateva raspunsuri la chestionar au subliniat ca activitatea aleasa pentru MFC ar trebui sa fie cat mai adaptata la potentialul persoanei condamnate (vezi Belgia-Flandra, Lituania, Slovacia.). De asemenea, cateva raspunsuri au evidentiat ca

⁵ *Net widening* este procesul prin care sunt adusi in campul penal mai multe persoane care, in mod obisnuit, nu ar fi 'criminalizate'. Un exemplu actual este cel al infractorilor la regimul auto. Pana de curand acestia erau sanctionati cu avertisment sau amenda. In ultimii 10 ani, acestia sunt din ce in ce mai frecvent condamnati cu suspendare sau chiar cu inchisoare.

⁶ Pentru mai multe detalii despre Community Return Programme:

[http://www.probation.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/\\$File/IPJ2015pages140to159.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/$File/IPJ2015pages140to159.pdf)

persoanele condamnate cu MFC ar trebui sa presteze activitati pentru care nu este nimeni platit. Astfel, se evita distorsionarea pietei muncii.

Potrivit prezentei analize, sunt putine statele in care o parte orele de munca in folosul comunitatii pot fi convertite in activitati de reabilitare comportamentala. Exista, insa, si exceptii. In Catalonia, spre exemplu, MFC poate fi inlocuit total sau in parte cu activitati sau programe de reabilitare, daca asa considera consilierul de caz. In Danemarca, MFC poate fi inlocuit in proportie de 1/3 cu activitati de reabilitare. In Estonia, 30 de ore de MFC pot fi inlocuite cu alte activitati sau programe speciale. In Irlanda, activitatile de reabilitare fac parte din structura masurii de MFC.

Un caz special este cel al Letoniei si al Romaniei in care, la propunerea serviciului de probatiune, instanta poate sa dispuna incetarea masurii/obligatiei inainte de finalizarea sa sau chiar cresterea numarului de ore de MFC, fara insa a depasi maximul stabilit prin lege (Romania).

Ca locuri in care se poate executa MFC, cele mai multe raspunsuri au vizat:

- autoritatile locale,
- organizatiile neguvernamentale,
- institutii publice (scoli, biblioteci, spitale, camine, centre de plasament, teatre, sali de concerte, sali de sport, muzee, birouri ale institutiilor publice, stabilimente pentru animale, protectia civila, gradini zoologice etc.)
- biserici sau alte spatii de rugaciune.

In Romania, MFC poate sa fie executata si intr-o firma privata, cu conditia ca aceasta sa fi concesionat o activitate de interes public (ex. curatenia orasului).

In Jersey, MFC poate fi executata numai in cadrul organizatiilor neguvernamentale sau de caritate.

Este esential ca serviciile de probatiune sa aiba un acord de colaborare/protocol prin care este detaliata colaborarea intre cele doua parti – serviciul de probatiune si loc de executare a MFC.

Ca activitati, raspunsurile au sugerat o arie larga de optiuni ce pot fi impartite in activitati de salubritate, activitati de sprijin, activitati cu animalele, activitati de ecologie, activitati culturale etc. In Anexa 2 sunt cuprinse toate activitatile sugerate de catre respondenti.

Un comentariu util a fost oferit de catre Serviciul de probatiune din Cehia: daca MFC a fost aplicata ca urmare a consultarii cu Serviciul de probatiune si in conformitate cu recomandarea acestui Serviciu, MFC se incheie cu succes in 66% din cazuri. Daca instanta a aplicat MFC chiar daca recomandarea Serviciului de probatiune a fost negativa, rata de succes este de numai 36%. In cazurile in care nu s-au intocmit referate de evaluare, rata de succes este de 51%.

Acest studiu arata inca o data cat de important este ca, inainte de a aplica o masura sau sanctiune penala, instanta sa aiba acces la o evaluare riguroasa a cazului. Dupa cum s-a vazut din cifrele de mai sus, atunci cand instanta are acces la o evaluare riguroasa si la recomandarile serviciului de probatiune, sentinta finala va avea un impact semnificativ asupra modului in care se executa masura, iar sansele ca MFC

curs de calificare																		
Obligatia de a informa orice deplasare mai lunga									X									X
Obligatia de a avea grija de copii		X												X				
Obligatia de a cauta un loc de munca		X		X				X										X
Obligatia de a continua scoala sau un curs de calificare				X													X	X
Obligatia de a plati obligatiile civile sau datoriile				X														X
Obligatia de a anunta orice schimbare a locului de munca																	X	
Obligatia de a se muta dintr-un spatiu ocupat ilegal																		X

Privari de drepturi sau interdictii

	BE-F	BE-W	CAT	CRO	CZ	DK	EST	DE	IR	N-IR	Jersey	KO	LV	LT	MT	PT	RO	SK
Interdictia de a profesia o anumita profesie sau de a ocupa o functie publica		X			X			X		X				X		X		
Interdictia de a conduce un vehicul		X			X			X		X				X				
Interdictia de a intalni anumite persoane		X	X	X	X		X	X	X	X				X		X		X
Interdictia de a frecventa anumite locuri		X	X	X	X		X	X	X	X			X	X	X			X
Interdictia de a parasi tara		X					X	X	X	X	X			X			CC	X
Interdictia de a detine arme sau alte obiecte				X						X			X	X				
Interdictia de a consuma alcool sau droguri		X					X							X				X
Interdictia de a accesa website-uri cu continut pornografic		X																
Interdictia de a parasi domiciliul intre anumite ore				X									X	X				
Interdictia de a juca jocuri de noroc																		X

BE -F- Belgia-Flandra, BE-W - Belgia Valonia, CAT - Catalonia, CRO - Croatia, CZ - Cehia, DK - Danemarca, EST - Estonia, DE - Germania, IR - Irlanda, N-IR - Irlanda de Nord, KO - Kosovo, LV - Latvia, LT - Lituania, MT - Malta, PT - Portugalia, RO - Romania si SK - Slovacia.

C - Monitorizarea electronica exista in Irlanda de Nord, insa este pusa in executare de catre o firma privata.

CC - interdictia de a parasi tara este implementata de catre Serviciul de probatiune din Romania numai pentru minori.

Asa cum rezulta si din partea colorata a tabelelor de mai sus, cele mai multe servicii de probatiune din Europa pun in executare urmatoarele obligatii de baza:

- sa se prezinte in fata consilierului de probatiune (CP)
- sa primeasca vizitele CP
- sa urmeze un program de reabilitare / terapie comportamentala
- sa presteze munca in folosul comunitatii
- sa puna la dispozitie date prin care se pot verifica mijloacele de existenta
- sa se supuna unui tratament medical sau anti-drog
- sa se supuna monitorizarii electronice
- sa prezinte scuze sau sa repare prejudiciul adus victimei.

Pe langa aceste obligatii consacrate, serviciile de probatiune par a mai pune in executare obligatii care tin de locul de munca si calificare. Prin urmare, **sunt retinute in sarcina serviciilor de probatiune doar acele masuri/obligatii care au un puternic caracter de reabilitare sociala sau comportamentala.**

In ceea ce priveste interdictiile sau privarile de drepturi, serviciile de probatiune din Europa par a pune in executare interdictii care au legatura cu protectia victimei sau accesul la grupul infractional – interdictia de a se intalni cu anumite persoane. De asemenea, serviciile de probatiune supravegheaza interdictiile de frecventare a anumitor locuri si de parasire a tarii. Probabil ca aceste interdictii au ramas in sarcina serviciilor de probatiune datorita accesului acestora la tehnologia de monitorizare electronica. Sunt numai cinci tari din cele 20 incluse in studiu in care serviciul de probatiune pune in executare interdictia de a conduce un autovehicul (Belgia-Valonia, Cehia, Danemarca, Germania si Lituania).

Recomandarea nr. 6

Recomandam INP din Republica Moldova sa mentina in sarcina sa doar acele obligatii si privari de drepturi care au legatura directa cu schimbarea comportamentala si pe care le poate pune in executare **in mod direct**. Privarile de drepturi care pot fi implementate direct de catre alte autoritati ale statului (ex. Autoritatea Electorala, Inspectoratul General de Politie etc) ar trebui sa cada in sarcina acestora.

Durata medie a perioadei de proba/incercare este in jurisdictiile studiate aici de cca. trei ani. In Catalonia termenul este de un an. In Cehia termenul de supraveghere pentru liberatii conditionat poate fi de pana la sapte ani. In Belgia, Kosovo sau Portugalia termenul de incercare poate fi de pana la cinci ani.

Serviciile de probatiune nu pot, de regula, propune incetarea perioadei de incercare. Exceptie de la aceasta regula fac jurisdictii precum: Belgia-Valonia, Catalonia, Croatia, Danemarca, Jersey, Lituania, Malta, Portugalia.

Dimpotriva, in cele mai multe jurisdictii, serviciile de probatiune pot propune motivat incetarea sau adaugarea de obligatii pe durata termenului de incercare (Belgia-Flandra, Belgia-Valonia, Catalonia, Croatia, Danemarca, Jersey, Kosovo, Lituania, Malta, Portugalia, Romania si Slovacia).

De regula, suspectii sau inculpatii trebuie sa isi exprime acordul cu privire la aplicarea masurilor si sanctiunilor comunitare. Consimtamantul este obligatoriu mai ales in cazul MFC si a obligatiei de a urma un tratament sau un program anti-drog.

II.4. Profilul persoanelor aflate in supravegherea serviciilor de probatiune

Chestionarul transmis serviciilor de probatiune din Europa cuprinde in final trei intrebari referitoare la profilul persoanei supravegheate: profilul general, profilul de risc si tipul de infractiuni comise de catre acestia.

In ceea ce priveste profilul general al persoanei supravegheate, se pare ca la nivel european exista un tip de consens: acesta este barbat, intre 18 si 35 ani, cu un stil de viata nestructurat sau la marginea societatii, aflat la inceputul carierei infractionale. De cele mai multe ori acesta se afla la prima sau la a doua condamnare.

In ceea ce priveste nivelul de risc de recidiva, cele mai multe raspunsuri au localizat persoanele supravegheate ca fiind cu risc scazut sau cu risc mediu scazut. Exista, insa, si cateva exceptii, unde nivelul riscului este apreciat ca fiind mediu-ridicat (ex. Slovacia, Portugalia, Kosovo, Cehia, Irlanda de Nord si Irlanda) sau chiar ridicat (Jersey, Cehia, Irlanda de Nord si Irlanda).

Ca structura a infractiunilor, in cele mai multe jurisdictii, persoanele supravegheate au fost condamnate in principal pentru infractiuni patrimoniale sau impotriva persoanelor (in jur de 25-30% din totalul cazurilor).

In cateva jurisdictii, cele mai multe persoane supuse supravegherii au fost condamnate pentru infractiuni auto (ex. Belgia-Valonia-31.13%; Romania – 35%; Catalonia – 30.6%)

O pondere importanta se pare ca o au si infractiunile de consum sau trafic de droguri (Belgia-Valonia – 10.7%; Belgia-Valonia-23%; Romania – 11%, Malta – 9.34%; Jersey – 12%; Croatia – 8.2% abuz si 6.2% pentru productie si trafic de droguri;)

Infractiunile economice par si ele a fi bine reprezentate (ex. Malta – 10.7%; Romania – 4%).

Infractiunile de violenta domestica ocupa o pondere mare in unele jurisdictii (ex. Catalonia – 22.3%) si mai mica in altele (ex. 2% in Belgia - Flandra).

Recomandarea nr. 7

Recomandam INP din Republica Moldova sa se pozitioneze in asa fel incat sa lucreze cu persoane cu un risc mediu si mediu spre ridicat, pentru a descongiona penitenciarele si a evita efectul de *net-widening*.

O atentie deosebita ar trebui acordata persoanelor care au comis: infractiuni impotriva persoanei sau impotriva patrimoniului, infractiuni asociate traficului si consumului de droguri, infractiuni economice si infractiuni de violenta domestica.

INP ar putea lucra cu persoanele care au fost condamnate pentru infractiuni auto, dar care prezinta un risc de recidiva mediu - ridicat si au nevoie de o interventie comportamentala specializata (ex. cei condamnati pentru conducere sub influenta alcoolului).

III. Concluzii

In sectiunile de mai sus, am formulat o serie de recomandari ce pot fi utile in context moldovean. Inainte insa de a finaliza acest raport, am dori sa facem cateva precizari.

In primul rand, modalitatea in care fiecare stat reglementeaza un anumit tip de raspuns penal tine in mare parte de cultura, traditiile sau de structura infractionalitatii in acel stat.

In al doilea rand, o anumita politica sau practica penala poate fi imprumutata in mai multe forme: copiata, emulata, adaptata etc.

Recomandam ca forma de transfer ultimele doua: emularea si adaptarea. Emularea presupune preluarea principiilor din spatele unei politici sau practici, si nu preluarea tuturor detaliilor. Adaptarea merge un pas si mai departe: chiar principiile pot fi transformate astfel incat sa serveasca mai bine in noul context socio-juridic. Prin urmare, recomandarile din acest raport sau exemplele de reglementare din alte state trebuie studiate si adaptate la specificul national al Republicii Moldova.

Un alt aspect important este acela ca instrumentele penale nu functioneaza izolat, ci se articuleaza cu alte prevederi legale sau practici pre-existente. Este esential ca noile reforme sa fie analizate nu numai prin ele insele, ci si prin cum vor interactiona ele in contextul penal sau executional penal existent.

Mai mult decat atat, o reglementare este utila atata timp cat dispune de un mecanism de implementare eficient. De regula, sanctiunile ce nu se pot executa in practica sau se aplica deficient, devin compromise si cad in desuetudine. Ca urmare, ele nu sunt utilizate de catre magistrati si nu isi pot atinge obiectivele de politica penala pentru care au fost chemate.

Recomandarea nr. 8

Orice transformari legislative sau de practica vor fi operate in aceasta reforma ar trebui sa raspunda la urmatoarele criterii:

1. sunt bine intelese si au un scop clar,
2. sunt bine articulate cu celelalte institutii/practici pre-existente,
3. au aderenta la spatiul cultural si legal al Republicii Moldova,
4. pozitioneaza INP in asa fel incat sa tinteasca catre infractorii cu risc mediu si mediu-ridicat de recidiva,
5. exista un mecanism concret si resursele necesare de punere in executare a acestora.

Recomandarile formulate mai sus au ca scop pozitionarea optima a sistemului de probatiune din Republica Moldova astfel incat sa contribuie la diminuarea numarului de detinuti si sa contribuie la siguranta publica.

Bibliografie

- Beyens, K. (2006). De werkstraf als hedendaagse straf. *Panopticon*, 27(4), 7-18.
- Cohen, S. (1979) 'The punitive city: notes on the dispersal of social control', *Contemporary Crises*, 3 (4), pp. 341-63
- Harris, R. (1995), 'Reflections on comparative probation' in Hamai, K., Villé, R., Harris, R., Hough, M. and Zvekic, U. (eds.) *Probation Round the World*, London: Routledge
- Nelken, D. (2010) *Comparative Criminal Justice. Making sense of difference*. Sage
- Tournier PV (1999) 'The collection of crime and criminal justice statistics in the context of the Council of Europe'. In: *12th Conference of Directors of Prison Administration (CDAP): Proceedings*, Strasbourg, November 1997. Strasbourg: Council of Europe, 33-42.
- Van Kalmthout, A.M. and Derks, J.T.M. (2000) *Probation and Probation Services: A European Perspective*. Nijmegen: WOLF Legal Publishers.
- Van Kalmthout AM and Durnescu I (eds) (2008) *Probation in Europe*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Worrall, A. (1997) *Punishment in the Community*. Cullompton, Devon: Willan.

Anexe

Anexa 1

Chestionarul

Introduction

Probation Service in Republic of Moldova is undertaking a deep reform, and seeking inspiration from the experiences of other European states is one privileged avenue for taking decisions that have greater chances of being successfully implemented in the local context. The reform undertaken is largely supported by the EU through the technical assistance project "*Support to the enforcement, probation and rehabilitation systems in Moldova*".

In this respect, the management of the Probation Service would be grateful if you could share some information about your own system according to the following questions. These themes were selected, as they are very important for the decision making in Republic of Moldova. The present exercise is part of the activities supported by the EU Project.

We would very much appreciate if the director of the Probation Service or a person nominated by the director would fill in this questionnaire. This would be of great assistance and the Probation Service in Moldova would be very grateful.

A note on terminology: by "probationer" we mean the offender that is under probation supervision.

Please be so kind and send the filled in questionnaire by 20th of October 2017 to Ioan Durnescu at: idurnescu@gmail.com

We thank you a lot for your assistance!

General

Probation Service from _____ (country)

The name and position of the person who filled in the questionnaire

The year Probation Service was set up _____

I. Probation involvement in the pre-trial phase

I.1 Is Probation Service in your country involved in the pre-trial stage?

Yes No

I.2 If yes, in what sort of activity? (please tick where appropriate)

	Yes, it is the case.
1. Writing pre-trial report	
2. Supervising alternatives to pre-trial detention	
3. Supervising alternatives to prosecution (e.g. deferred prosecution)	
4. Conducting mediation	
5. Others. What?	

I.3 If Probation Service is involved in supervising alternatives to pre-trial detention, alternatives to prosecution, or others please provide us with more details:

I.4 What measures or obligations are supervised by the Probation Service?

I.5 Is the consent of the suspect required for the pre-trial measures?

Yes No

I.6 If yes, please describe for what measures, for whom etc.?

II. Community Service (Community work)

II.1 How is community service regulated in your country?

- as a main punishment
- as an obligation attached to the pre-trial supervision
- as an obligation to suspended sentence
- as a conditional sentence replacing imprisonment
- others, what ? _____

II.2 Is the Probation Service involved in implementing Community Service in your country?

Yes No

II.3 Who is deciding on the nature of activity (the types of work the offender can be sentenced to)?

II.4 Who is deciding on the place of work?

II.5 Is it possible to replace some of the work hours with rehabilitation activities? If yes, how many? _____

II.6 Please enumerate **the activities** that a sentenced person to Community Service can provide in your country (alternatively, please attached an extract from the relevant regulation, if in English or French language available).

II.7 Please enumerate **the places** where Community Service can be implemented by the offenders in your country (e.g. local authorities, NGOs, private persons etc.).

III. Sanctions and measures supervised by the Probation Service

III.1 What are the measures and obligations imposed by a judge and supervised **DIRECTLY** by the Probation Service in your country? (please tick where appropriate)

	Yes, it is the case
1. Obligation to visit the probation officer	
2. Obligation to receive the visit of the probation officer	
3. Obligation to attend a programme	
4. Obligation to provide community work/service	
5. Obligation to undertake medical treatment or drug testing	
6. Obligation to present all the means of living (e.g. job)	
7. Obligation to wear an electronic monitoring device	
8. Obligation to restore the victim's goods/obligation to reparation	
9. Interdiction to hold a public job or practice a specific profession	
10. Interdiction to drive a vehicle	
11. Interdiction to meet certain people	
12. Interdiction to visit certain places	
13. Interdiction to leave the country	
14. Other. What?	

III.2 How long the probation time can be in your country?

III.3 Is Probation Service able/allowed by the law to propose to the court to terminate the probation period prior to the end of the sentence?

Yes No

III.4 Is Probation Service able/allowed by the law to propose to the court to end or include a new obligation for the sentenced person during the probation time?

Yes No

IV. Deprivation of rights

IV.1 Is the Probation Service involved **DIRECTLY** in supervising the deprivation of rights of the sentenced person? (please tick where appropriate)

	Yes, it is the case
1. Interdiction to drive a vehicle	
2. Interdiction to possess guns	
3. Interdiction to practice a profession	

4. Interdiction to vote	
5. Interdiction to be voted	
6. Interdiction to occupy a public job/position	
7. Interdiction to leave the country	
8. Interdiction to meet certain people	
9. Interdiction to visit certain places	
10. Others. What ?	

V. The profile of the probationers

V.1 How would you describe an ideal type of probationer in your country (in terms of previous convictions, age, gender, type of offence, social situation etc.)

V.2 How would you describe the level of risk of probationers in your country (considering the majority of the offenders being usually under probation)?

	Yes, this is the case
Low	
Medium low	
Medium high	
High	

V.3 What were the offences committed by the probationers? Please provide percentages, if possible (e.g. 40% taking drugs, 20% illegal cutting the forest etc.)

Would you be willing to take part in a follow up interview to clarify or extend some of your answers? If yes, please provide us with your:

Tel no.

Email:

Skype name:

Would you be interested in receiving a copy of the report made on the bases of this questionnaire, please provide your email address:

Email:

Anexa 2

Activitati de munca in folosul comunitatii

Activitati de salubritate	Curatarea parcurilor Curatarea strazilor Deszapezire Gradinarit Renovari Lucrari mici de tamplarie
Activitati de asistare a unor grupuri vulnerabile	Ajutor la cantina sociala Distributia mesei Ajutor la spalatorie Ajutor in institutiile pentru copii, varstnici sau persoane cu dizabilitati Tuns Sprijin in magazine sociale Sortarea hainelor sau a altor bunuri
Activitati cu animalele	Ajutor in padocuri Ajutor in sanctuare pentru animale
Activitati de mediu	Curatarea unor zone afectate de poluare Plantarea de copaci Indiguirea unor rauri Dezmembrarea manuala a unor deseuri electro-casnice
Activitati culturale	Amenajarea unor spatii culturale Co-organizaarea unor evenimente
Activitati administrative	Indosarieri Arhivari Documentari Call center

Anexa 3

Lista recomandarilor

Recomandarea nr. 1

Ca tendinta pozitiva in justitia penala din Europa se poate observa o atentie din ce in ce mai mare acordata victimelor si nevoilor lor. Ar fi, probabil, util de studiat in ce mod masurile reparatorii pentru victima ar putea fi extinse si la faza de judecata sau chiar executorie in Republica Moldova. Spre exemplu, victima ar putea fi informata sau consultata atunci cand se are in vedere liberarea conditionata a persoanei condamnate.

Recomandarea nr. 2

Este de recomandat ca si sistemul de probatiune din Republica Moldova sa dezvolte acest segment de activitate – in etapa de urmarire penala. INP din Republica Moldova ar putea sa implementeze alternativele la arestul preventiv folosindu-se de monitorizarea electronica. De asemenea, ar putea sa promoveze alternativele la trimiterea in judecata, in special la minori si tineri. O atentie deosebita ar trebui acordata victimelor infractiunilor.

Recomandarea nr. 3

Un exemplu util poate fi Portugalia, unde monitorizarea electronica poate fi utilizata si pentru consolidarea ordinului de restrictie, in vederea protectiei suplimentare a victimei. Prin folosirea ME, s-ar putea realiza o mai buna supraveghere a interdictiei de a contacta victima.

Recomandarea nr. 4

Este de studiat pentru Grupul de Lucru daca s-ar putea reglementa MFC ca obligatie la alternativele la trimiterea in judecata si ca modalitate de executare a pedepsei cu inchisoarea de pana la 3 ani. In primul caz, alternativele la trimiterea in judecata ar putea fi mai credibile pentru procuror. In al doilea caz, s-ar putea reduce numarul de detinuti cu pedepse scurte in timp ce s-ar reduce riscul ca MFC sa fie o alternativa la amenda sau privarea de drepturi.

Recomandarea nr. 5

Este important pentru Republica Moldova sa reglementeze munca in folosul comunitatii cat mai flexibil, iar deciziile operative sa poata fi luate cat mai repede si

mai aproape de persoana condamnată. În contextul moldovenesc, recomandăm ca natura activității și locul de desfășurare a acesteia să fie stabilite de către consilierul de probatiune împreună cu persoana condamnată. În stabilirea acestora trebuie să se țină seama de: locurile de muncă disponibile în zonă, abilitățile și interesele persoanei condamnate.

Fiecare birou de probatiune trebuie să aibă o listă cu locurile de muncă disponibile pentru MFC. Se recomandă maximă creativitate în identificarea și cultivarea acestora. Pentru fiecare loc de muncă pentru MFC, birourile de probatiune trebuie să aibă un protocol de colaborare cu locul de executare în care se stabilește modul de coordonare, persoane de contact, proceduri de urgență etc.

Această autonomie a consilierului de probatiune trebuie să fie dublată de o revizuire a Instrucțiunii privind MFC astfel încât să se stabilească mecanisme de asigurare a calității și prevenirea faptelor de corupție.

Recomandarea nr. 6

Recomandăm INP din Republica Moldova să mențină în sarcină doar acele obligații și privații de drepturi care au legătură directă cu schimbarea comportamentală și pe care le poate pune în executare **in mod direct**. Privațiile de drepturi care pot fi implementate direct de către alte autorități ale statului (ex. Autoritatea Electorală, Inspectoratul General de Poliție etc) ar trebui să cadă în sarcină acestora.

Recomandarea nr. 7

Recomandăm INP din Republica Moldova să se poziționeze în așa fel încât să lucreze cu persoane cu un risc mediu și mediu spre ridicat, pentru a descongestia penitenciarele și a evita efectul de *net-widening*.

O atenție deosebită ar trebui acordată persoanelor care au comis: infracțiuni împotriva persoanei sau împotriva patrimoniului, infracțiuni asociate traficului și consumului de droguri, infracțiuni economice și infracțiuni de violență domestică.

INP ar putea lucra cu persoanele care au fost condamnate pentru infracțiuni auto, dar care prezintă un risc de recidivă mediu - ridicat și au nevoie de o intervenție comportamentală specializată (ex. cei condamnați pentru conducere sub influența alcoolului).

Recomandarea nr. 8

Orice transformări legislative sau de practică vor fi operate în această reformă ar trebui să răspundă la următoarele criterii:

1. sunt bine înțelese și au un scop clar,
2. sunt bine articulate cu celelalte instituții/practici pre-existente,
3. au aderență la spațiul cultural și legal al Republicii Moldova,
4. poziționează INP în așa fel încât să tintească către infractorii cu risc mediu și mediu-ridicat de recidivă,
5. există un mecanism concret și resursele necesare de punere în executare a acestora.